

Midtsemesterprøve fredag 23. mars kl 1415 – 1615.

Svartabellen står på et eget ark. Sett tydelige kryss. Husk å skrive på studentnummer.
LEVER INN BÅDE OPPGAVETEKSTEN OG SVARTABELLEN

Tillatte hjelpemidler: C

- K. Rottmann: Matematisk formelsamling. (Eller tilsvarende.)
- O. Øgrim og B. E. Lian: Størrelser og enheter i fysikk og teknikk eller B. E. Lian og C. Angell: Fysiske størrelser og enheter.
- Typegodkjent kalkulator, med tomt minne, i henhold til liste utarbeidet av NTNU. (HP30S eller lignende.)
- Formelsamling Elektrostatikk er inkludert på baksiden av dette arket.

Opplysninger:

- Prøven består av 25 oppgaver. Hver oppgave har ett riktig og tre gale svaralternativ.
- Du *skal* krysse av for *ett* svaralternativ på *hver* oppgave. Avkryssing for *mer enn ett* alternativ eller *ingen* alternativ betraktes som *feil* svar og gir i begge tilfelle null poeng.
- Dersom ikke annet er oppgitt, antas det at systemet er i elektrostatisk likevekt.
- Dersom ikke annet er oppgitt, er ”potensial” underforstått ”elektrostatisk potensial”, og tilsvarende for ”potensiell energi”.
- Dersom ikke annet er oppgitt, er nullpunkt for potensial og potensiell energi valgt uendelig langt borte.
- Metall er synonymt med elektrisk leder. Isolator er synonymt med dielektrikum.
- Noen naturkonstanter: $\epsilon_0 = 8.85 \cdot 10^{-12} \text{ C}^2/\text{Nm}^2$, $1/4\pi\epsilon_0 = 9 \cdot 10^9 \text{ Nm}^2/\text{C}^2$, $e = 1.6 \cdot 10^{-19} \text{ C}$, $m_e = 9.11 \cdot 10^{-31} \text{ kg}$, $m_p = 1.67 \cdot 10^{-27} \text{ kg}$, $g = 9.8 \text{ m/s}^2$, $c = 3 \cdot 10^8 \text{ m/s}$.
- Symboler angis i kursiv (f.eks V for potensial) mens enheter angis uten kursiv (f.eks V for volt).
- SI-prefikser: M (mega) = 10^6 , k (kilo) = 10^3 , c (centi) = 10^{-2} , m (milli) = 10^{-3} , μ (mikro) = 10^{-6} , n (nano) = 10^{-9} , p (piko) = 10^{-12} .
- Omkrets av sirkel: $2\pi r$. Areal av kuleflate: $4\pi r^2$. Volum av kule: $4\pi r^3/3$.
- Gradient i kartesiske koordinater: $\nabla f = (\partial f/\partial x) \hat{x} + (\partial f/\partial y) \hat{y} + (\partial f/\partial z) \hat{z}$
- Gradient av kulesymmetrisk funksjon $f(r)$: $\nabla f = (\partial f/\partial r) \hat{r}$
- Noen integraler: $\int x^n dx = x^{n+1}/(n+1) + C$, $\int x \exp(-ax^2) dx = -\exp(-ax^2)/2a$

Formelsamling Elektrostatikk

$\int d\mathbf{A}$ angir flateintegral og $\int d\mathbf{l}$ angir linjeintegral. $\oint$ angir integral over lukket flate eller rundt lukket kurve. **Fete** symboler angir vektorer. Symboler med hatt over angir enhetsvektorer. Formlenes gyldighetsområde og de ulike symbolenes betydning antas forøvrig å være kjent.

- Coulombs lov:

$$\mathbf{F} = \frac{qq'}{4\pi\epsilon_0 r^2} \hat{r}$$

- Elektrisk felt og potensial:

$$\mathbf{E} = -\nabla V$$
$$\Delta V = V_B - V_A = -\int_A^B \mathbf{E} \cdot d\mathbf{l}$$

- Elektrisk potensial fra punktladning:

$$V = \frac{q}{4\pi\epsilon_0 r}$$

- Elektrisk fluks:

$$\phi_E = \int \mathbf{E} \cdot d\mathbf{A}$$

- Elektrostatisk kraft er konservativ:

$$\oint \mathbf{E} \cdot d\mathbf{l} = 0$$

- Gauss' lov for elektrisk felt og elektrisk forskyvning:

$$\epsilon_0 \oint \mathbf{E} \cdot d\mathbf{A} = q$$
$$\oint \mathbf{D} \cdot d\mathbf{A} = q_{\text{fri}}$$

- Elektrisk forskyvning:

$$\mathbf{D} \equiv \epsilon_0 \mathbf{E} + \mathbf{P} = \epsilon_r \epsilon_0 \mathbf{E} = \epsilon \mathbf{E}$$

- Elektrisk dipolmoment; generelt, for område Ω med fordeling av ladning:

$$\mathbf{p} = \int_{\Omega} \mathbf{r} dq$$

- Elektrisk dipolmoment; for punktladninger $\pm q$ i avstand $\mathbf{d}$:

$$\mathbf{p} = q\mathbf{d}$$

- Elektrisk polarisering = elektrisk dipolmoment pr volumenhet:

$$\mathbf{P} = \frac{\Delta \mathbf{p}}{\Delta V}$$

Lineær respons:

$$\mathbf{P} = \epsilon_0 \chi_e \mathbf{E}$$

- Kapasitans:

$$C = \frac{q}{V}$$

- Energitetthet (energi pr volumenhet) i elektrisk felt:

$$u_E = \frac{1}{2} \epsilon_0 E^2$$

Oppgaver

---

1) I et område er det elektriske feltet

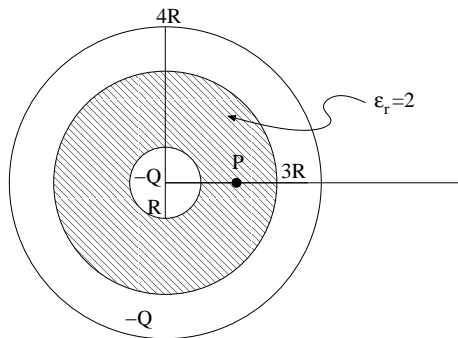
$$\mathbf{E}(x, y, z) = E_0 \left(\frac{x}{a} \hat{x} - \frac{y}{a} \hat{y} + \frac{2z}{a} \hat{z} \right)$$

Her er E_0 og a konstanter. Hvor mye netto ladning er det da inne i volumet avgrenset av $0 \leq x \leq a$, $0 \leq y \leq 3a$ og $0 \leq z \leq 2a$?

- A $Q = 0$
  - B $Q = 3\varepsilon_0 E_0 a^2$
  - C $Q = 9\varepsilon_0 E_0 a^2$
  - D $Q = 12\varepsilon_0 E_0 a^2$
-

2) Ei metallkule har radius R og negativ ladning $-Q$. Kula er belagt med et lag elektrisk nøytral plast (dvs: dielektrikum) med tykkelse $2R$ og relativ permittivitet $\varepsilon_r = 2$. Utenfor plastlaget er det et metallisk kuleskall med tykkelse R og netto ladning $-Q$. Hvor mye ladning befinner seg på ytre overflate av dette metalliske kuleskallet?

- A $-2Q$
- B $-Q$
- C Q
- D $2Q$

3) I oppgave 2, hva er det elektriske feltet $\mathbf{E}$ i punktet P, dvs i avstand $2R$ fra systemets sentrum (origo)?

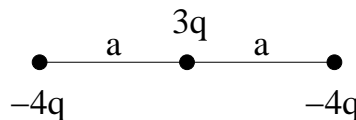
- A $-Q \hat{r} / 32\pi\varepsilon_0 R^2$
  - B $-Q \hat{r} / 16\pi\varepsilon_0 R^2$
  - C $-Q \hat{r} / 8\pi\varepsilon_0 R^2$
  - D $-Q \hat{r} / 4\pi\varepsilon_0 R^2$
-

4) I oppgave 2, hva er potensialet i punktet P (dvs i forhold til uendelig langt borte, der $V = 0$)?

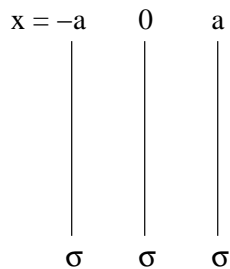
- A $-13Q / 64\pi\varepsilon_0 R$
  - B $-7Q / 48\pi\varepsilon_0 R$
  - C 0
  - D $-11Q / 32\pi\varepsilon_0 R$
-

5) Hva er den elektriske feltstyrken (i SI-enheter) i avstand 2.0 m fra de tre punktladningene i figuren når $q = 2 \text{ nC}$ og $a = 2 \text{ mm}$?

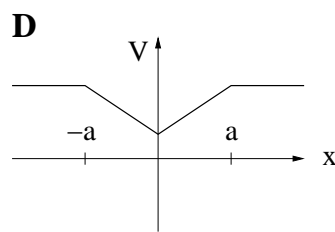
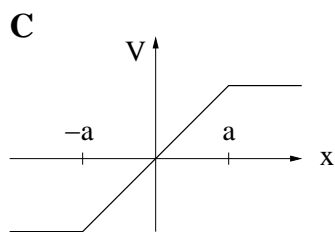
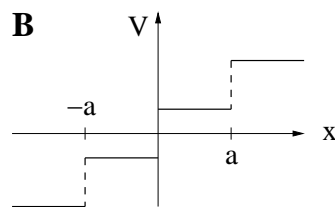
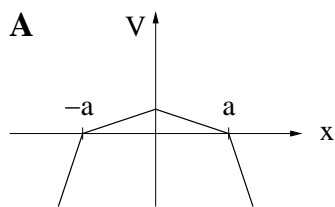
- A 4.5
- B 11.3
- C 22.5
- D 49.5

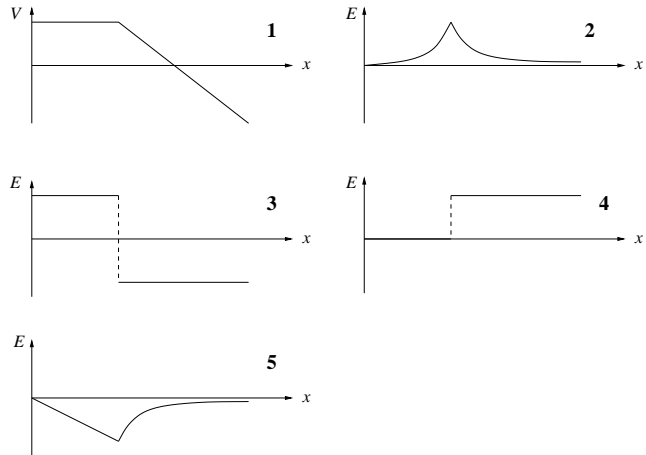
6) Tre uendelig store plan er plassert i $x = -a, 0$ og a . De tre planene har lik positiv ladning σ pr flateenhet. Hvilken figur viser det resulterende elektriske potensialet $V(x)$?

- A
- B
- C
- D

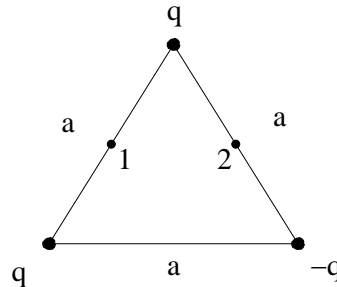
7) Hvis potensialet $V(x)$ er som vist i graf 1, hvilken graf viser da feltstyrken $E(x)$ (slik at $\mathbf{E}(x) = E(x) \hat{x}$)?

- A 2
- B 3
- C 4
- D 5

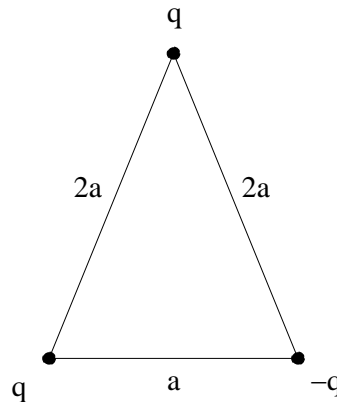
8) Figuren viser tre punktladninger, q , q og $-q$, som er plassert i hvert sitt hjørne av en likesidet trekant. Hva er potensialforskjellen $\Delta V = V_1 - V_2$ mellom de to punktene merket med 1 og 2 i figuren? (De to punktene ligger midt på forbindelseslinjene mellom to av punktladningene.)

- A $\Delta V = 0$
- B $\Delta V = (1 + \sqrt{3})q/\pi\epsilon_0 a$
- C $\Delta V = \sqrt{3}q/\pi\epsilon_0 a$
- D $\Delta V = (1 - 1/\sqrt{3})q/\pi\epsilon_0 a$

9) Figuren viser tre punktladninger, q , q og $-q$, som er plassert i hvert sitt hjørne av en likebeint trekant. Disse tre punktladningene har potensiell energi U_9 (dvs: i forhold til om de var langt borte fra hverandre). De tre punktladningene i oppgave 8 har potensiell energi U_8 . Hvor stor er forskjellen $\Delta U = U_8 - U_9$?

- A $\Delta U = 0$
- B $\Delta U = \sqrt{3}q^2/\pi\epsilon_0 a$
- C $\Delta U = q^2/8\pi\epsilon_0 a$
- D $\Delta U = -q^2/8\pi\epsilon_0 a$

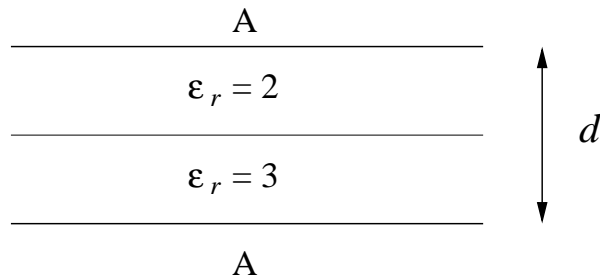

10) Hvilket utsagn er ikke riktig?

- A En elektrisk dipol med dipolmoment $\mathbf{p}$ har potensiell energi $-\mathbf{p} \cdot \mathbf{E}_0$ i et uniformt elektrisk felt $\mathbf{E}_0$.
  - B En elektrisk dipol med dipolmoment $\mathbf{p}$ utsettes for et dreiemoment $\mathbf{p} \times \mathbf{E}_0$ i et uniformt elektrisk felt $\mathbf{E}_0$.
  - C Netto elektrisk fluks gjennom en lukket flate som omslutter en elektrisk dipol er lik null.
  - D Langt unna en elektrisk dipol avtar den elektriske feltstyrken med kvadratet av avstanden til dipolen.
-

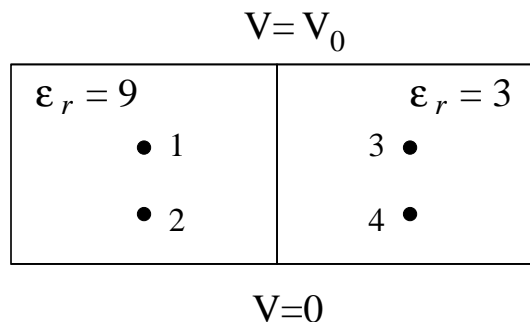
11) En parallellplatekondensator har kvadratiske metallplater med areal $A = a^2$, og avstanden mellom platene er d . Volumet mellom platene er fylt med to forskjellige dielektriske medier, i øvre halvdel et dielektrikum med relativ permittivitet lik 2.0 og i nedre halvdel et dielektrikum med relativ permittivitet lik 3.0. Metallplatene er store sammenlignet med avstanden mellom dem, dvs $a \gg d$. Hva blir kapasitansen til denne kondensatoren? ($C_0 \equiv \varepsilon_0 a^2/d$)

- A $0.2C_0$
- B $2.4C_0$
- C $5.0C_0$
- D $10.0C_0$

12) En parallellplatekondensator har kvadratiske metallplater med areal $A = a^2$, og avstanden mellom platene er d . Volumet mellom platene er fylt med to forskjellige dielektriske medier, i venstre halvdel et dielektrikum med relativ permittivitet lik 9 og i høyre halvdel et dielektrikum med relativ permittivitet lik 3. Metallplatene er store sammenlignet med avstanden mellom dem, dvs $a \gg d$. Ranger verdien av den elektriske forskyvningen D i de fire punktene (1, 2, 3, 4) som er avmerket i figuren.

- A $D_1 = D_2 = D_3 = D_4$
- B $D_1 = D_2 > D_3 = D_4$
- C $D_1 = D_3 > D_2 = D_4$
- D $D_3 = D_4 > D_1 = D_2$

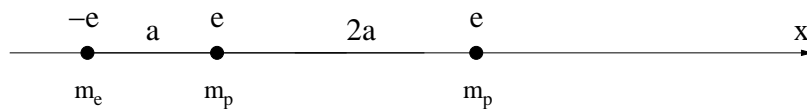

13) For kondensatoren i oppgave 12, ranger verdien av polariseringen P i de fire punktene (1, 2, 3, 4) som er avmerket i figuren.

- A $P_1 = P_2 = P_3 = P_4$
- B $P_1 = P_2 > P_3 = P_4$
- C $P_1 = P_3 > P_2 = P_4$
- D $P_3 = P_4 > P_1 = P_2$

14) På x -aksen ligger et elektron og to protoner, som vist i figuren. Elektronet (lengst til venstre) og det ene protonet (i avstand a fra elektronet) holdes fast. Det andre protonet slippes med null starthastighet fra sin startposisjon, i avstand $3a$ fra elektronet og i avstand $2a$ fra protonet i midten. Hva blir hastigheten til protonet som slippes når det har kommet langt ut på x -aksen?

- A $(e^2/12\pi\epsilon_0 a)^{1/2}$
- B $(e^2/12\pi\epsilon_0 m_p a)^{1/2}$
- C $(e/12\pi\epsilon_0 m_p a^2)^{1/2}$
- D $(e^2/12\pi\epsilon_0 m_p a^2)^{1/2}$

15) Ei tynn og rett uendelig lang stang ligger langs z -aksen og har ladning pr lengdeenhet $\lambda(z)$ gitt ved

$$\lambda(z) = \lambda_0 e^{-\alpha z^2}$$

når $z > 0$ og

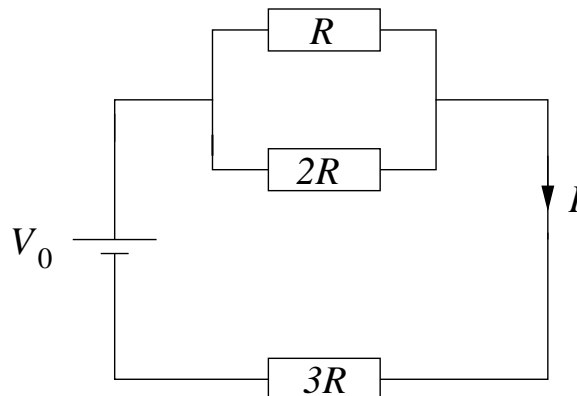
$$\lambda(z) = -\lambda_0 e^{-\alpha z^2}$$

når $z < 0$. Her er λ_0 og α konstanter. Hva er stangas elektriske dipolmoment?

- A $\lambda_0/8\alpha$
- B $\lambda_0/\pi\alpha$
- C λ_0/α
- D $8\lambda_0/\alpha$

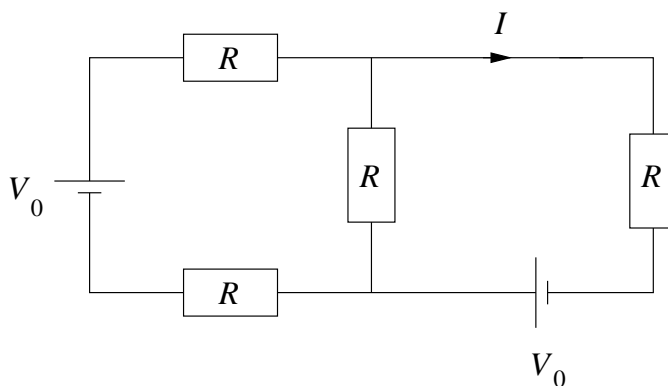
16) Hva blir strømstyrken I angitt i kretsen til høyre?

- A $6V_0/R$
- B $11V_0/3R$
- C $3V_0/11R$
- D $V_0/6R$

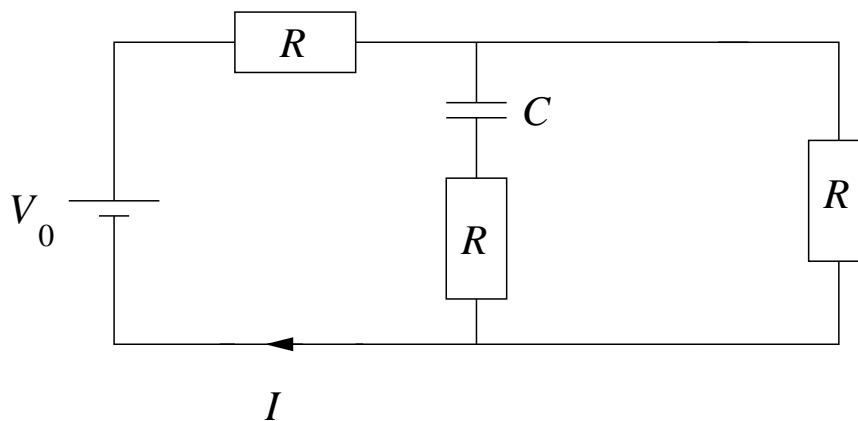
17) Hva blir strømstyrken I angitt i kretsen til høyre?

- A $2V_0/5R$
- B $4V_0/5R$
- C $5V_0/4R$
- D $5V_0/2R$

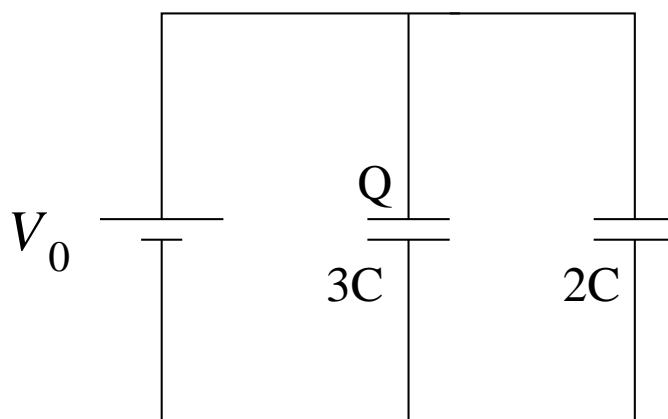
18) Hva blir strømstyrken I angitt i kretsen til høyre? Anta at spenningskilden V_0 har vært tilkoblet lenge.

- A $V_0/2R$
- B V_0/R
- C $V_0C/3R$
- D V_0/RC

19) Hva blir ladningen Q angitt i kretsen til høyre?

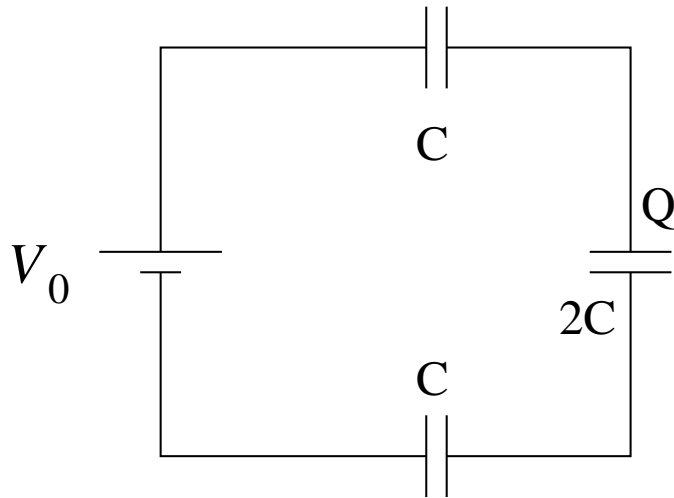
- A $V_0C/5$
- B $5V_0C$
- C $V_0C/3$
- D $3V_0C$

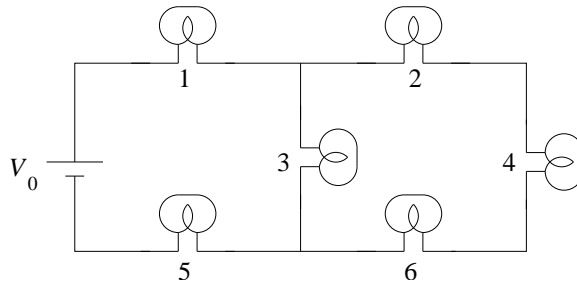
20) Hva blir ladningen Q angitt i kretsen til høyre?

- A $V_0C/5$
- B $2V_0C/5$
- C $3V_0C/5$
- D $4V_0C/5$

21) Hver av de seks lyspærene i figuren nedenfor kan betraktes som en ideell ohmsk motstand R . Økt spenning over ei lyspære (og dermed økt strømstyrke) gir økt lysstyrke i lyspæra. Hvilke lyspærer lyser sterkest?

- A 1 og 5
- B 1, 3 og 5
- C 2, 4 og 6
- D 2, 3, 4 og 6

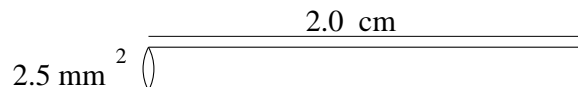

22) I kretsen i oppgave 21, hva skjer med lysstyrken i pære 3 dersom pære 4 skrues ut?

- A Uendret.
- B Lyser svakere.
- C Lyser sterkere.
- D Slukker.

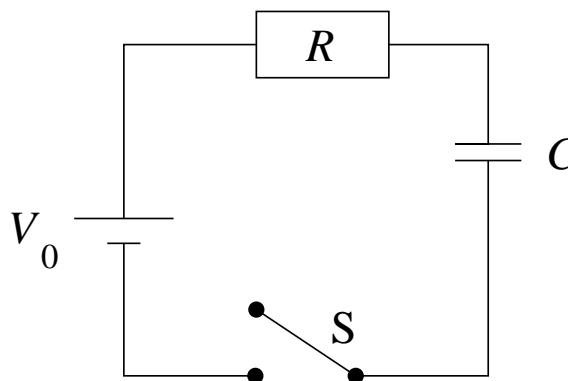
23) En sylinderformet bit av et elektrisk ledende materiale har lengde 2.0 cm og tverrsnitt 2.5 mm^2 . Materialet har elektrisk resistivitet $6.25 \cdot 10^4 \Omega \text{ m}$. Hva blir motstanden (resistansen) til denne lederbiten?

- A 500Ω
- B $500 \text{ k}\Omega$
- C $500 \text{ M}\Omega$
- D $500 \text{ G}\Omega$

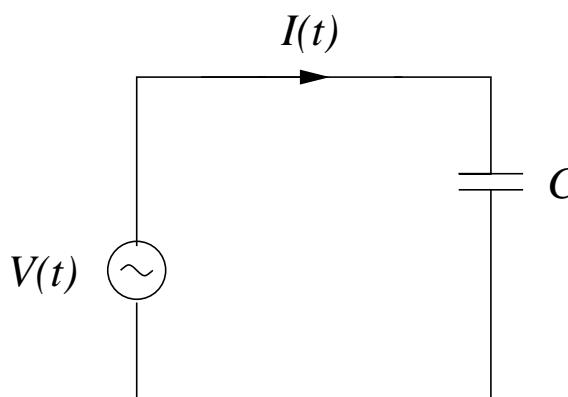
24) Kretsen i figuren nedenfor består av en likespenningskilde $V_0 = 10 \text{ V}$, en kapasitans $C = 2 \mu\text{F}$ og en resistans $R = 5 \text{ M}\Omega$ koblet i serie. Bryteren S kobles til ved tidspunktet $t = 0$. Hvor lang tid tar det før strømmen i kretsen har falt til 1 % av maksimalverdien V_0/R ?

- A $85 \mu\text{s}$
- B 16 ms
- C 0.66 s
- D 46 s

25) Kretsen i figuren nedenfor består av en vekselspenningskilde $V(t) = V_0 \sin \omega t$ som er koblet til en kapasitans C . Hva blir strømmen $I(t)$ i denne kretsen?

- A $(V_0/\omega C) \cos(\omega t + \pi/2)$
- B $\omega C V_0 \cos(\omega t + \pi/2)$
- C $(V_0/\omega C) \sin(\omega t + \pi/2)$
- D $\omega C V_0 \sin(\omega t + \pi/2)$

FY1003/TFY4155 Elektrisitet og magnetisme I/Elektromagnetisme

Midtsemesterprøve fredag 23. mars 2007 kl 1415 – 1615.

Emnekode:

Studentnummer:

Svartabell

Oppgave	A	B	C	D	Oppgave	A	B	C	D
1	☐	☐	☐	☐	14	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐	15	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐	16	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	☐	17	☐	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐	18	☐	☐	☐	☐
6	☐	☐	☐	☐	19	☐	☐	☐	☐
7	☐	☐	☐	☐	20	☐	☐	☐	☐
8	☐	☐	☐	☐	21	☐	☐	☐	☐
9	☐	☐	☐	☐	22	☐	☐	☐	☐
10	☐	☐	☐	☐	23	☐	☐	☐	☐
11	☐	☐	☐	☐	24	☐	☐	☐	☐
12	☐	☐	☐	☐	25	☐	☐	☐	☐
13	☐	☐	☐	☐					

NB: Kontroller at du har satt nøyaktig ETT KRYSS for hver av de 25 oppgavene!!!!